

AIHM'nin Yer Bilgisi Kuralları İle İlgili Kararı

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Yer Bilgisi Kuralları'nın insan haklarına aykırı olduğu ve bu nedenle iptal edilmesi gerektiği iddiası ile kendisine yapılan başvuruyu reddetmiştir. Dünya Dopingle Mücadele Ajansı (WADA), Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AIHM), küresel sporda yarışma dışı test programlarının en önemli bileşenini oluşturan Yer Bilgisi Kuralları'nın uygulanmasına yönelik yasal bir zorlamayı reddetme kararını memnuniyetle karşılamaktadır. Yer Bilgisi Kuralları, 2004 yılında Uluslararası Test ve Soruşturma Standartları uyarınca uygulanmaya başlanmıştı. Yer Bilgisi Kuralları, sporcuların bağlı bulundukları Dopingle Mücadele Kurumları'na, her gün hangi saatte nerede bulunabileceğinin ayrıntılarını vermelerini şart koşturmaktadır.

AIHM'nin, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 8. maddesine (bir kişinin özel ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkına) aykırı olmadığı yönündeki önemli kararı, sporcuların her zaman, her yerde test edilmesine olanak tanıyarak, WADA ve paydaşlarının sporda dopingle küresel mücadelede yollarını temizlemeye devam etmesini sağlamıştır.

AIHM yargılama sonucunda, Yer Bilgisi'nin doping kontrolünün bir parçası olarak kamu yararına olduğunu ve sporcular üzerindeki ilgili yükümlülüklerin azaltılması veya kaldırılmasının kaçınılmaz olarak dopingte bir artışa neden olacağını ve habersiz testlerin yapılması konusundaki görüş birliğiyle çatışacağı görüşünü benimsemiştir.

WADA'ya göre; bu kararın alındığı gün dopingiz spor için çok önemli bir gündür. Yarışma dışı doping kontrolleri sporculara önceden haber verilmeksizin yapılabileceğinden, caydırıcılık ve doping tespitinin en güçlü araçlarından biri olmayı sürdürecektir; sporcular ve halkın dopingsiz spora karşı güvenini sağlamada önemli bir adım olarak kalmaya devam edecektir. Doğru Yer Bilgileri, sporun bütünlüğünü ve temiz atletleri korumak için tasarlanan dopingle mücadele programlarının başarısı için çok önemlidir. Yarışma dışı testlerin yapılmasının tek yolu, sporcuların nerede olduklarını bilmektir ve bu yöntemin etkili olmasının sebebi, yasaklanmış maddeler veya yöntemlerin kullanılması en muhtemel zamanlarda atletleri test edebilmesidir. "Kurallar, kaçınılmaz olarak, belirli bir miktarda kişisel bilgiyi açığa çıkarması ve güncel tutması nedeniyle sporcular için birtakım rahatsızlıklar yaratmakta ancak bunun küresel spor için çok daha geniş yararlar ile orantılı olduğu açıktır.

Elit sporun ana amacı kazanmak olmakla birlikte, adil bir oyun ruhu içinde olması gerekir. Yer Bilgisi Kuralları, düzgün bir oyun alanında rekabet edebilmek isteyen temiz sporcuların desteğini almıştır. Aslında, Yer Bilgisi de dahil olmak üzere tüm dopingle mücadele kuralları, üst düzey sporcular için hayatın ayrılmaz bir parçasıdır.

Yer Bilgisi Kuralları uygulamaya girdiğinden bu yana, etkinliğini koruyup, sporcuların için daha faydalı ve daha az müdahaleci olacak şekilde değiştirilmiş ve geliştirilmiştir. Bugün, Kayıtlı Test Havuzundaki (RTP) sporcular, doping kontrolü için, her gün için geçerli olacak, bir saat dilimi belirleyecek; nereye gideceklerini ve o saatte nerede olacağını bildirmektedirler. Bu uygulama ile günde 24 saat olan kısıtlama düşürüldü ve sporcuların kişisel hayatlarını dopingle mücadeleden ayrı tutmalarına izin vermiştir. Bu bilgiler toplanıp; kesin bir şekilde korunmaktadır.

Kayıtlı Test Havuzu'nun (RTP) diğerk amacı, kazanma ihtimali yüksek olan sporcuları ve ayrıca istihbarat temelli olarak hile yapma riski en yüksek olanları hedeflemektir. Bu nedenle bu yöntem, sporculara en az etki ve rahatsızlık vererek; yarışma sahasında eşitliği sağlama potansiyeline sahiptir.

Kurallar, sporcuların insan olduğunu ve Yer Bilgisi'ni doldururken hata yapabileceklerini öngörerek; 12 ay içinde, üçüncü yanlış bilgi veya kaçırılmış test sonucunda dopingle mücadele kural ihlali olacağını kabul etmiştir.

Hiç kuşkusuz, dopingle mücadele kamu yararına ve hem spor hareketinin hem de kamu makamlarının sorumluluğundadır ve Birleşmiş Milletler (UNESCO'nun Sporda Dopinge Karşı Uluslararası Sözleşme yoluyla) ile Avrupa Konseyi'nin (Anti Doping Sözleşmesi aracılığıyla) evrensel desteğini almaktadır. Yer Bilgisi Kuralları gevşetilir ya da kaldırılırsa, dopingle mücadele hareketinin dünyadaki gücü tehlikeye girecektir.

Birçok maddenin sporcuların performanslarını arttırıp, vücutlarından atılmasından dolayı, sadece yarışma içi test yaparak dopingle mücadele etmek imkânsızdır. Dolayısıyla sürpriz ve habersiz testler kilit öneme sahiptir.

Yarışma dışı testlerin kaldırılması, çok başarılı olan Sporcu Biyolojik Pasaport programının sona ermesine yol açacaktır zira bu program, çoğunlukla yarışma dışı kan ve idrar numunelerinin alınması yoluyla yürütölmektedir.

WADA, Avrupa yasalarına uymak amacıyla, 2015 yılında yürürlüğe giren Dünya Dopingle Mücadele Yasası'nın en son taslağını, AİHM eski Başkanı olan Fransız yargıç Jean-Paul Costa'nın denetiminden geçirmiştir. Buna ek olarak, Yasa'nın devam eden gözden geçirme ve çeşitli süreçleri, sporcular ve diğerk önemli paydaşlarla yakın işbirliği içinde yapılmıştır. Yer Bilgisi'nin etkinliği ve verimliliği, sporcuların uyumuna bağlı olduğundan, elit sporcuların ve diğerklerinin bakış açısı konunun önemli bir parçası olmuştur. Yer Bilgisi Kuralları sporcular birliği, Ulusal Dopingle Mücadele Kuruluşları, hükümetler, Uluslararası Federasyonlar ve Büyük Organizasyonlar tarafından onaylanmıştır.

Dr. Kaya Livanelioğlu